

INVENTOINTIRAPORTTI

KOUVOLA

Kääpälä - Tuohikotti

Kevyen liikenteen väylän tarkkuusinventointi

15.-16.5. 2013

AKDG3160:1

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

PETRO PESONEN

Tiivistelmä

Kouvolan Kääpälän ja Tuohikotin kylien välille suunnitellaan kevyen liikenteen väylää maantien 369 pohjoispuolelle. Linjauksen lähiympäristössä on Tuohikotin Kola/Kolin varuskunta-alue (mjrek 100008255) sekä Tuohikotin Lantan (mjrek 1000012884) ja Pyöriän (mjrek 1000012935) historialliset kylät. Alueella edellytettiin tehtävän arkeologinen tarkkuusinventointi, jossa selvitetään koskeeko väylän rakentaminen näitä muinaisjäännöksiä. Lisäksi tielinja tuli inventoida myös muilta osin ennestään tuntemattomien muinaisjäännösten havaitsemiseksi. Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tilasi työn Museoviraston arkeologisilta kenttäpalveluilta.

Inventoitava alue on linjan itä- ja länsipäässä suurimmalta osin talojen pihamaata tai viljelysmaata ja alueen keskellä linjaus kulkee metsäalueella, kangasmetsässä. Inventoinnissa selvisi, etteivät ennestään tunnetut muinaisjäännökset ulotu linjaukselle. Inventoinnissa löydettiin kaksi ennestään tuntematonta muinaisjäännöstä, Antinsuon kaskiröykkiöalue ja Palokankaan tervahauta. Kaskiröykkiöalue ulottuu tulevalle kevyen liikenteen väylän linjaukselle, joten sen tarkempaa dokumentoimista lienee syytä harkita ennen rakentamista. Tervahauta ei ole tulevalla linjauksella.

Sisällysluettelo

Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Yleiskartta inventointialueen sijainnista	3
1. Johdanto.....	4
2. Tutkimusalueen kuvaus	5
3. Tarkkuusinventointi ja sen tulokset.....	7
4. Kohdekuvaukset.....	8
4.1 Kouvola Antinsuo (1000022080)	8
4.2 Kouvola Palokangas (1000022082)	11
5. Yhteenveto	13
Kartta: koekuopat Tuohikotin alueella	14
Koekuoppaluettelo.....	15
Digitaalikuvaluettelo	16

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuslaitos:	Museovirasto/Arkeologiset kenttäpalvelut
Inventoija:	FL Petro Pesonen
Kunta:	Kouvola (ent. Valkeala)
Alue:	Tuohikotti ja Kääpälä
Kenttätyöaika:	15.-16.5.2013
Apulaistutkija:	FM Johanna Seppä
Tutkimusten rahoittaja:	Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Helsinki
Kopio:	Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Kymenlaakson museo
Tutkimusala:	n. 5,5 km x 20 m
Löydöt:	-
Digitaalikuvat:	AKDG 3160-3163
Aikaisemmat tutkimukset:	Johanna Seppä, inventointi 2002 Katja Vuoristo, inventointi 2008
Aikaisemmat löydöt:	-

Yleiskartta inventointialueen sijainnista

Copyright Maanmittauslaitos 2013

- ● suunniteltu kevyenliikenteen väylä

KOUVOLA KÄÄPÄLÄ-TUOHIKOTTI Petro Pesonen 2013		Yleiskartta Inventointialueena olevan kevyenliikenteen väylän sijoittuminen mk 1:30 000	
digit. Johanna Seppä 2013		Koord.: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000	kartta
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

1. Johdanto

Kouvolan Tuohikotin ja Kääpälän kylien välille suunnitellaan kevyen liikenteen väylää maantien 369 varteen. Suunnitelma-alueelta ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä, mutta lähiympäristössä on Tuohikotin Kola/Kolin varuskunta-alue (mjrek 100008255) sekä Tuohikotin Lantan (mjrek 1000012884) ja Pyöriän (mjrek 1000012935) historialliset kylät. Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu –osaston lausunnon (140/304/2012) mukaan alueella oli tehtävä tarkkuusinventointi, jossa selvitetään koskeeko väylän rakentaminen näitä muinaisjäännöksiä. Lisäksi tielinja tuli inventoida myös muilta osin ennestään tuntemattomien muinaisjäännösten havaitsemiseksi.

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tilasi työn Museoviraston arkeologisilta kenttäpalveluilta. Inventoinnin kenttätyöt tehtiin 15.-16.5.2013 ja tutkimuskertomus on laadittu 15.-21.5.2013. Inventoinnin johtajana oli FL Petro Pesonen ja apulaistutkijana FM Johanna Seppä. Maastotöiden aikana oli kuiva ja lämmin kevät. Inventoinnista lähetettiin lehdistötiedote Kouvolan Sanomiin, joka ei kuitenkaan ollut kiinnostunut inventoinnin uutisoimisesta.

Helsingissä 21.5.2013

Petro Pesonen, FL

2. Tutkimusalueen kuvaus

Kevyen liikenteen väylä tulee kulkemaan joko välittömästi maantien 369 vierellä tai 10-20 metriä sen pohjoispuolella. Muutamassa kohdassa suunnitelmaan kuuluu myös tien pengertäminen maantien molemmin puolin. Pääpiirteissään 5,5 km pitkä kevyen liikenteen väylä on suunniteltu niin, että Tuohikotin ja Kääpälän kylien alueella se kulkee välittömästi tien vieressä ja metsäalueilla erillisenä väylänä 10-20 metriä tien pohjoispuolella.

Maastoltaan alue on vaihtelevaa. Tuohikotin, Pyöriälän ja Kääpälän kylien alueet ovat kylä- ja viljelysmaata, välissä oleva Palokankaan alue puolestaan metsätalousmaata. Tuohikotin kylässä tie 369 kulkee mm. myytävänä olevan koulun ja kyläkirkon ohi, Kääpälässä on vielä toiminnassa oleva pieni kyläkauppa. Muut talot reitin varrella ovat pääasiassa pientaloja, erityisesti Kääpälässä ja Pyöriälässä on myös vanhoja maatiloja.

AKDG3163:1. Inventointialueen läntinen pää Kouvolan-Mikkelin tien risteysalueen luona. Lännestä. Kuva: Petro Pesonen.

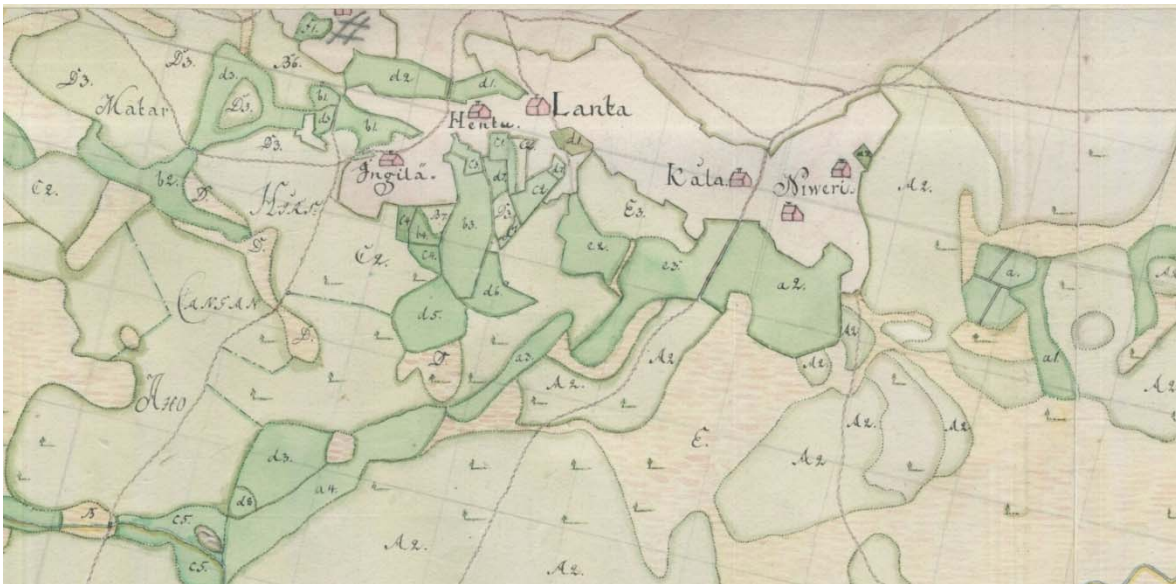
AKDG3163:3. Inventointialueen itäinen pää lähellä varuskunnan tien risteystä. Kuva: Petro Pesonen.

Esihistoriallisen asutuksen suhteen tutkimusalueella on hyvin vähäinen potentiaali eikä inventoinnissakaan havaittu mitään sellaiseen viittaavaa. Lähin kivikautinen irtolöytöpaikka on Pihlajasaaressa, 5 km Kääpälästä lounaaseen. Tuohikotin ja Kääpälän kylät sijaitsevat ylänköalueella, eikä kivi- ja pronssikautinen vesistöjen varsille keskittynyt asutus ole juuri hakeutunut tällaisille seuduille. Inventointireitin varrella on muutama suo, jotka saattavat olla entisiä järviä, keskeisimpänä Antinsuo Pyöriälän kohdalla. Tämänkään suon rannat eivät kuitenkaan näyttäneet kovinkaan otolliselta kivikautiselle asutukselle.

Vanhimmat historiallisen ajan lähteet Valkealasta ovat jo 1360-luvulta. Varhaisin asiakirjamaininta Tuohikotin kylästä on vuodelta 1543 ja Kääpälästä vuodelta 1551. Vuonna 1543 Tuohikotissa oli neljä taloa ja vuonna 1551 Kääpälässä oli kaksi taloa. Pyöriän kylästä on ensimmäinen maininta vuodelta 1551 yksitaloisena kylänä. 1700-luvulle tultaessa Tuohikotin kylän asutus oli levinnyt laajalle alueelle itä-länsisuunnassa Sisemmän Salpausselän tuntumaan. Inventoinnin kannalta keskeisin on Tuohikotin Lantan talo. Lantta on toiminut kestikievarina 1580-luvulta lähtien ainakin 1600-luvun taitteeseen saakka. 1600-luvulla kestikievarin omistajan Lantta Montosen talon jakaannuttua syntyivät Inkilän ja Hentun talot. Inkilä on vuoden 1783 karttojen mukaan sijainnut nykyisellä paikallaan, kun taas Henttu on ollut Lantan ja Inkilän välissä.¹

¹ Katja Vuoristo 2008: Valkealan historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi. Museoviraston arkeologinen keskusarkisto; Kansallisarkisto: 125 Valkeala 9 1b (kartta: E. Le Fonsén 1738).

Kääpälästä on karttoja vasta 1800-luvulta. Esimerkiksi vuoden 1885 kartalla kylän talot sijaitsevat kaikki tien eteläpuolella, suurin osa nykyisten Peltolan, Heikkilän ja Mäki-Laaton talojen tienoilla. Vuonna 2008 tehdystä Valkealan historiallisten ajan muinaisjäännösten inventoinnissa Kääpälää ei ole katsottu tarpeelliseksi rekisteröidä lainkaan.²

Ote E. Le Fonsénin v. 1783 piirtämästä Tuohikotin kylän kartasta. Kansallisarkisto: 125 Valkeala 9 1b.

Venäläinen sotilaskartta Tuohikotin varuskunta-alueesta (1800-luvun alku?). Lantan talo kuvan keskellä. Vuoden 1783 kartalla mainittu Kolan talo on jäänyt ilmeisesti kasarmialueen alle. Kansallisarkisto, Viipurin insinöörikomennuskunnan linnoitus- ja rakennuspiirustusten arkisto (MMA).

² Kansallisarkisto: Senaatin kartasto, Valkeala (XV 40); Katja Vuoristo 2008: Valkealan historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi. Museoviraston arkeologinen keskusarkisto.

3. Tarkkuusinventointi ja sen tulokset

Tarkkuusinventointi toteutettiin tarkastamalla tutkimusalue pintahavainnoimalla ja koekuopittamalla. Pintahavainnoinnilla pyrittiin havaitsemaan maan pinnalle näkyvät arkeologisoituneet rakenteet ja ihmisen toiminnan jäljet. Koepistoilla puolestaan tarkastettiin Tuohikotissa historiallisen ajan kylätonttien lähistöä, jotta saataisiin selville ulottuvatko kylätontit tulevan kevyen liikenteen väylän alueelle. Alueelle kaivettiin yhteensä 19 koepistoa, joiden sijainti mitattiin GPS-paikantimella (tarkkuus keskimäärin ± 5 m). Näiden rekisteröityjen koepistojen lisäksi kaivettiin lukuisia tarkastuspistoja muualle linjan alueelle, mm. maaperän tarkastamiseksi.

Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu –osaston lausunnon mukaan erityisesti tarkastettavia kohteita olivat Tuohikotti (Tuohikoti) Lanttan (mjrek 1000012884) ja Pyöriän (mjrek 1000012935) historialliset kylät sekä Tuohikotin Kola/Kolin varuskunta-alue (mjrek 100008255). Näistä kuitenkin Pyöriän kylän tonttimaat ovat aina olleet noin 300 metriä nykytiestä etelään ja Kola/Kolin varuskunta-alue sijaitsee kokonaan nykyisen Mikkelin-Kouvolan maantien itäpuolella. Myöskään Lantan tonttimaa ei ulotu tien 369 pohjoispuolelle. Lantan kohdalle tien pohjoispuolelle kaivetuissa koekuopissa ei havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Inventoinnissa löydettiin kaksi ennestään tuntematonta muinaisjäännökseksi tulkittavaa kohdetta. Näistä toinen, Antinsuon kaskiröykkiöalue (mjrek 1000022080) on kevyen liikenteen väylän suunnitelma-alueella Pyöriälän kohdalla. Palokankaan tervahauta (mjrek 1000022082) havaittiin jo LIDAR-aineistosta tehdystä viistovalokartasta. Kohde ei kuitenkaan ole suunnitelma-alueella. Muutama Antinsuon röykkiöistä on 7-10 metrin päässä nykyisen tien pohjoisreunasta, joten niiden tarkempaa dokumentoimista lienee syytä harkita ennen kevyen liikenteen väylän rakentamista.

4. Kohdekuvaukset

4.1 Kouvola Antinsuo (1000022080)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	työ- ja valmistuspaikat, kaskiröykkiöt
<i>Ajoitus</i>	historiallinen
<i>Rauhoitusluokka</i>	2

Kiinteistöt: 286-440-1-85, Ala-Viuho, om. Raitanen, Seppo Olavi (Pyöriälänte 49, 46110 TUOHIKOTTI)

Koordinaatit (ETRS TM35) P: 6772740 I: 501999

Koordinaattien selite Alueen keskipiste

Sijainti Tuohikotin kirkosta 1,2 km länteen

Kohdekuvaus

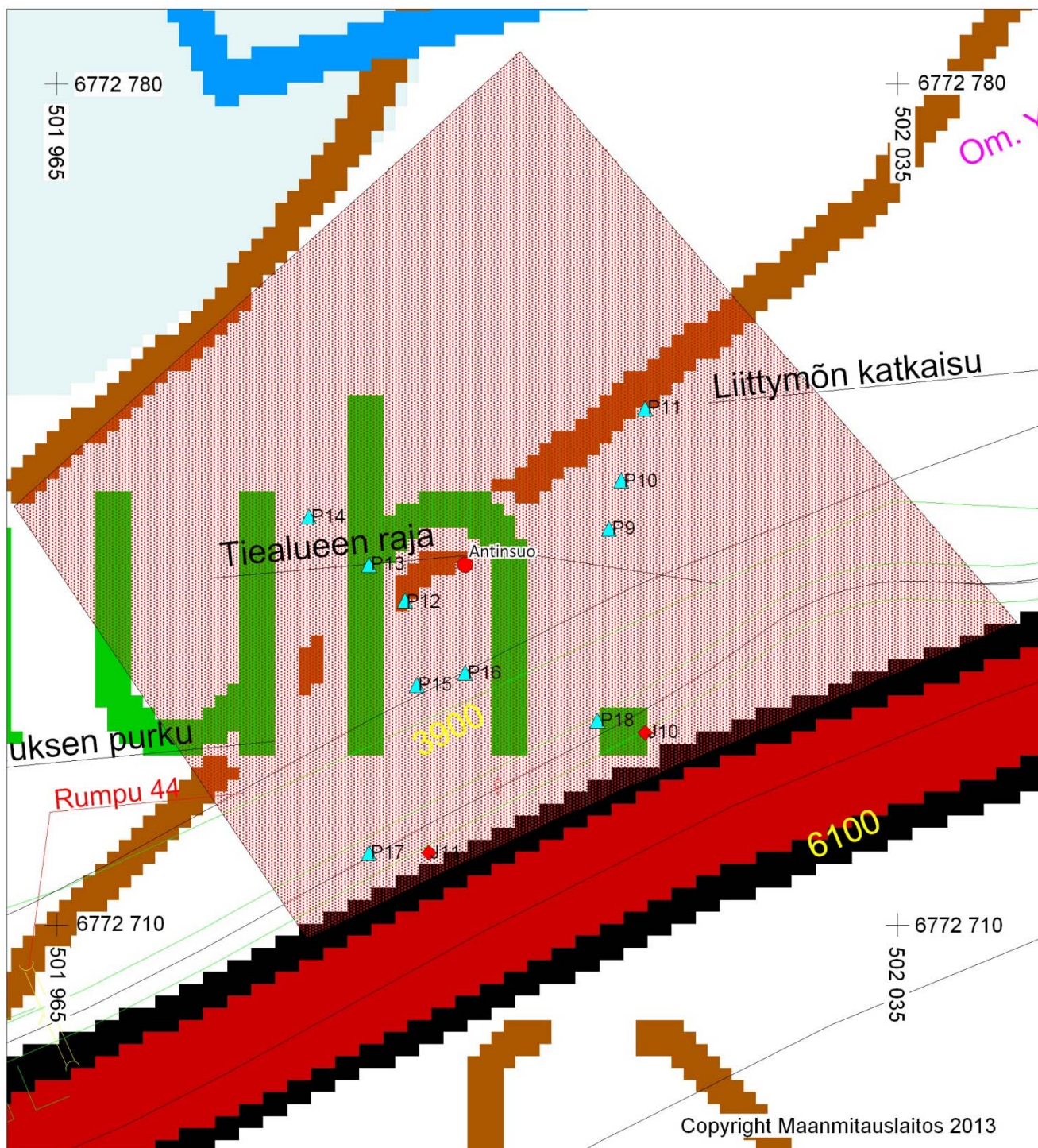
Kohde havaittiin Kääpälän ja Tuohikotin välille suunnitellun kevyen liikenteen väylän suunnitelma-alueen inventoinnissa 15.5.2013. Kohde sijaitsee tien pohjoispuolella vanhassa ketunleipäkuusikossa, Antinsuon kaakkoisreunalla olevan pienemmän soistuman kaakkoispuolella, suohon jyrkähkösti tien suunnasta laskevalla rinteellä. Paikalla havaittiin vaihtelevankokoisia kivistä röykkiöitä, joista useimmat on koottu isompien kivien ympärille ja päälle. Röykkiöitä havaittiin kymmenen kappaletta ja niiden sijainti mitattiin GPS-laitteella (tarkkuus +/- 5 m). Tien läheisyyteen kaivettiin kaksi koekuoppaa, joissa nähtiin sekoittunut, osin hiilensekainen pintakerros. Todennäköisesti röykkiöt ovat kaskiröykkiöitä ja kuusimetsä on ollut joskus kaskiviljelyalueena. Itse kaskiviljelyalue on saattanut olla laajempikin. Lännessä kuusimetsä jatkuu ilman röykkiöitä ja idässä on talon pihapiiri. Muinaisjäännösalueeksi on rajattu 50 x 60 metrin kokoinen alue röykkiöiden ympärille. Muutama röykkiöistä on tiesuunnitelma-alueella, joten niiden tarkempaa dokumentoimista lienee syytä harkita ennen kevyen liikenteen väylän rakentamista.

Kaskiröykkiöiden sijainti (GPS-mittaus, +/- 5 m):

P9	6772743	502011
P10	6772747	502012
P11	6772753	502014
P12	6772737	501994
P13	6772740	501991
P14	6772744	501986
P15	6772730	501995
P16	6772731	501999
P17	6772716	501991
P18	6772727	502010

AKDG3161:1. Yksi kaskiröykkiöstä suohon laskevalla kuusikkorinteellä. Kaakosta. Kuva: Petro Pesonen

Copyright Maanmittauslaitos 2013

- muinaisjäännösrajaus
- koekuoppa
- kaskiröykkiö

KOUVOLA KÄÄPÄLÄ-TUOHIKOTTI		Yleiskartta Antinsuo Kevyenliikenteen väylän linjaus, koekuopat ja kaskiröykkiöt	
Petro Pesonen 2013		mk 1:500	
digit. Johanna Seppä 2013 <small>pohjana Destian toimittama suunnitelmakartta</small>		Koord.: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000	kartta
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

4.2 Kouvola Palokangas (1000022082)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen
<i>Rauhoitusluokka</i>	2

Kiinteistöt: 286-440-3-70, Rasi, om. Pyöriä, Jouko ja Päivi (Pyöriäläntie 48 1 46110 TUOHIKOTTI)

Koordinaatit (ETRS TM35) P: 6773539 I: 500926

Koordinaattien selite GPS-mittaus

Sijainti Tuohikotin kirkosta 2,4 km luoteeseen

Kohdekuvaus

Kohde havaittiin Kääpälän ja Tuohikotin välille suunnitellun kevyen liikenteen väylän suunnitelma-alueen inventoinnissa 15.5.2013. Tervahauta sijaitsee välittömästi metsäautotien länsipuolella, hakkuuaukean reunassa, Puolasuon eteläpuolella olevalla Palokankaalla, 420 metriä tiestä 369 pohjoiseen. Tervahaudan halkaisija on valleineen noin 12-13 metriä ja sen keskustassa on n. 1,5 metriä syvä kuoppa, ilmeisesti tervatynnyriä varten. Tervahaudan luoteispuolella on pieni kuoppa. Tervahauta ei vaikuta kevyen liikenteen väylän rakennussuunnitelmiin, sillä se on kaukana suunnitelma-alueelta.

AKDG3162:1. Tervahauta hakkuuaukean reunassa. Johanna Seppä mittaa kuopan sijaintia GPS:llä. Etelästä. Kuva: Petro Pesonen.

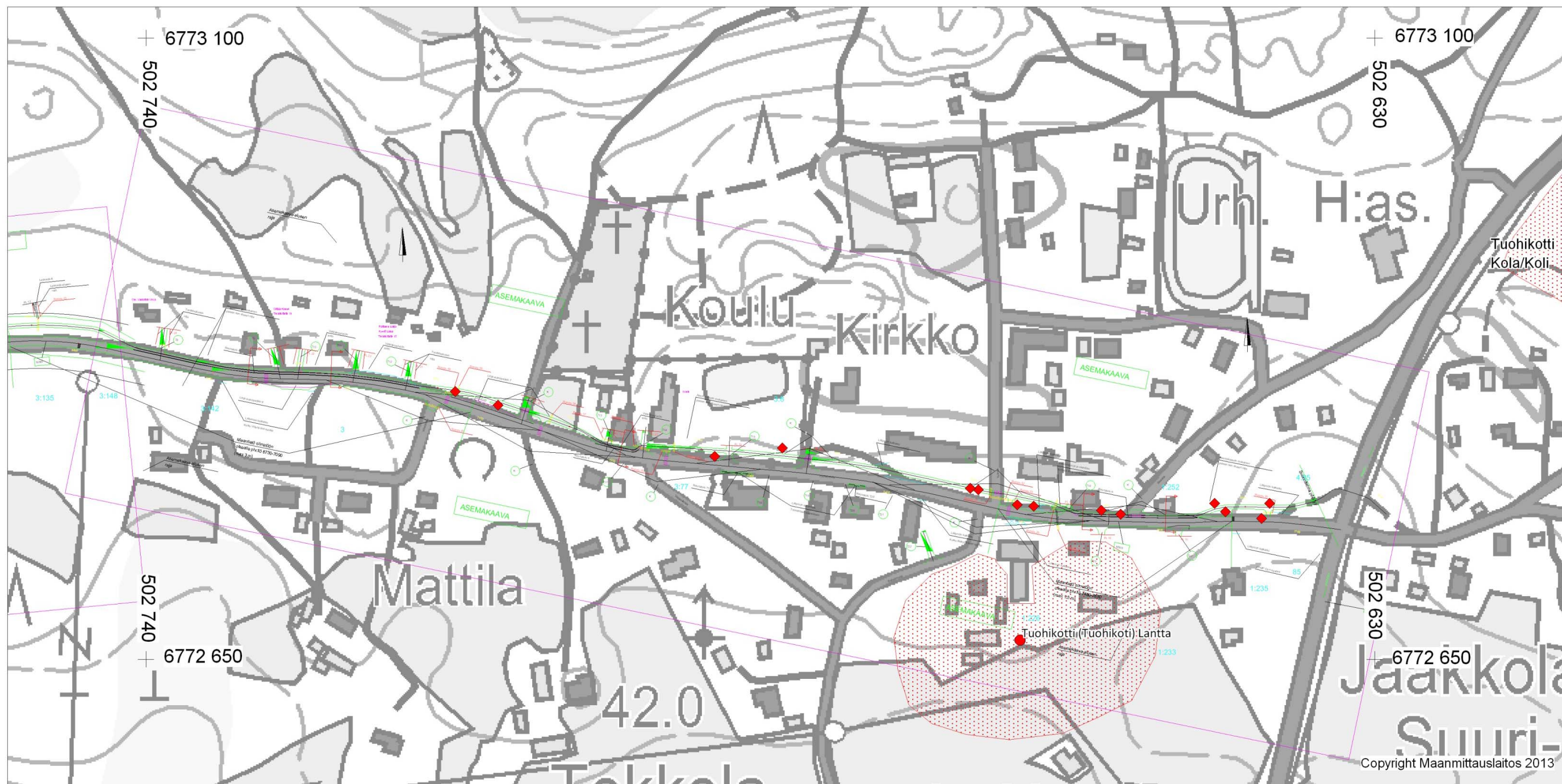

Palokangas, tervahaudan sijainti, mk. 1:10000.

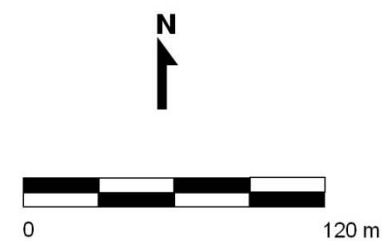
5. Yhteenveto

Kouvolan Kääpälän ja Tuohikotin kylien välille suunnitellaan kevyen liikenteen väylää maantien 369 pohjoispuolelle. Linjauksen lähiympäristössä on Tuohikotin Kola/Kolin varuskunta-alue (mjrek 100008255) sekä Tuohikotin Lantan (mjrek 1000012884) ja Pyöriän (mjrek 1000012935) historialliset kylät. Alueella edellytettiin tehtävän arkeologinen tarkkuusinventointi, jossa selvitetään koskeeko väylän rakentaminen näitä muinaisjäännöksiä. Lisäksi tielinja tuli inventoida myös muilta osin ennestään tuntemattomien muinaisjäänösten havaitsemiseksi. Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tilasi työn Museoviraston arkeologisilta kenttäpalveluilta.

Inventointi-alue on linjan itä- ja länsipäässä suurimmalta osin talojen pihamaata tai viljelysmaata ja alueen keskellä linjaus kulkee metsäalueella, kangasmetsässä. Inventoinnissa selvisi, etteivät ennestään tunnetut muinaisjäänökset ulotu linjaukselle. Inventoinnissa löydettiin kaksi ennestään tuntematonta muinaisjäänöstä, Antinsuon kaskiröykkiöalue ja Palokankaan tervahauta. Kaskiröykkiöalue ulottuu tulevalle kevyen liikenteen väylän linjaukselle, joten sen tarkempaa dokumentoimista lienee syytä harkita ennen rakentamista. Tervahauta ei ole tulevalla linjauksella.

- muinaisjäännösraja
- koekuoppa

KOUVOLA KÄÄPÄLÄ-TUOHIKOTTI		Yleiskartta Kevyenliikenteen väylän linjaus ja koekuopat Tuohikotin taajamassa	
Petro Pesonen 2013		mk 1:3000	
digit. Johanna Seppä 2013 <small>pohjana Destian toimittama suunnitelmakartta</small>		Koord.: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000	kartta
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

Copyright Maanmittauslaitos 2013

Koekuoppaluettelo

Kuopan tunnus	Havainnot	koord. (ETRS TM35-FIN)	
J1	Hiekkamultaa n. 50 cm, sitten hiekkaa, vähän hiiliä	6772763	503554
J2	Hietamultaa, vähän hiiliä. Vanhaa peltoa.	6772757	503522
J3	Täytemaata, soraa.	6772758	503432
J4	Pihanurmea, hiekkaa.	6772762	503371
J5	Pinnalla täytemaata, alla moreenimaata.	6772773	503343
J6	Urheilukentän ja taistelun muistomerkin välissä. Täytehiekkaa 20 cm, hiilirantu (alkuperäinen maanpinta?), alla moreenihiekka.	6772797	503152
J7	Lepotien risteyksen länsipuoli. Sekoittunutta hiekkaa 30 cm, ehkä luontaista pohjalla, punertava hieta.	6772834	502995
J8	Vanha pelto, niitty. Kyntökerros 30 cm, alla hietaa ja isoja kiviä.	6772813	502200
J9	Metsitetty pelto. Kyntökerros 40 cm, alla oranssi hieta.	6772777	502134
J10	Kaskikuusikko suon rinteessä. Muokattu kerros 25-30 cm, alla hietaa.	6772726	502014
J11	Muokattu kerros 20 cm, alla hietaa.	6772716	501996
P1	Maa hiekkaista multaa, vanhaa peltoa.	6772752	503548
P2	Hiesumultaa, vanhaa peltoa. Punasavikeramiikkaa, lasia.	6772763	503514
P3	Täytemaata, soraa.	6772755	503446
P4	Pihanurmea, vähän multaa, sitten täytemaata, soraa.	6772761	503383
P5	Runsaasti täytehiekkaa, luontainen maa ei vastassa vielä 50 cm syvyydessä.	6772774	503337
P6	Pinnalla 15 cm täytemaata, sitten 5 cm nokikerros (vanha maanpinta?), pohjamaa	6772803	503201
P7	Noin 20 cm multaa, sitten hiekkamaata, vanhaa peltoa.	6772844	502964
P8	Vanhaa peltoa, noin 20 cm multaa, sitten hiekkaa.	6772817	502208

Digitaalikuvaluettelo

Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Helsinki.

AKDG	Kohde	Aihe	Kuvaaja
3160:1	Tuohikotti (Tuohikoti) Lantta	Lantan tonttimaa vanhan osuuskaupparakennuksen pihamaalla tien 369 eteläpuolella. Luoteesta.	P. Pesonen
3160:2	Tuohikotti (Tuohikoti) Lantta	Lantan talon päärakennus vasemmalla, oikealla osuuskaupan rakennus. Kaakosta.	P. Pesonen
3161:1	Antinsuo	Yksi kaskiröykkiöstä suohon laskevalla kuusikkorinteellä. Kaakosta.	P. Pesonen
3162:1	Palokangas	Tervahauta hakkuuaukean reunassa. Johanna Seppä mittaa kuopan sijaintia GPS:llä. Etelästä.	P. Pesonen
3163:1		Inventointialueen läntinen pää Kouvolan-Mikkelin tien risteysalueen luona. Lännestä.	P. Pesonen
3163:2		Mahdollinen rakennuksenpohja tiilikasoineen tien 369 pohjoispuolella Pyöriälässä Parosen talon kohdalla. Lounaasta.	P. Pesonen
3163:3		Inventointialueen itäinen pää lähellä varuskunnan tien risteystä.	P. Pesonen